

“Mi Chamocha”
The twice daily liturgical re-living of the Crossing of the Sea

על זאת שבּחו אֱהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל, וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמֵרוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת,
בְּרִכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְמִלְךָ אֵל חַי וְקַיִם,
רָם וְנֹשָׂא, גָּדוֹל וְנוֹרָא, מְשַׁפִּיל גְּאִים, וּמְגַבִּיהַ שְׁפָלִים,
מוֹצִיא אֲסִירִים, וּפּוֹדֶה עַנּוּיִם, וְעוֹזֵר דָּלִים, וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שׁוֹעַם אֱלֹיוּ.

*For this the loved ones gave praise and exalted God;
the friends gave songs, poetry and praises
blessings, and thanks, to the living God
High and exalted, great and awesome,
lowering the proud and lifting the fallen
Freeing the captives, redeeming the humble and helping the poor
and answering his people when they cry out to Him:*

Leader:

תְּהִלּוֹת לְאֵל עֲלִיוֹן, בְּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ.
מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְאָמְרוּ כֵלָם:
*Praises to the supreme God, blessed is He and blessed!
Moses and the Children of Israel sang to You in jubilation, and they all said:*

All:

מִי כְמוֹכָה בְּאֵלִים יְיָ, מִי כְמוֹכָה נֹאדָר בְּקִדְּשׁוֹ, נוֹרָא תְהִילָתוֹ, עֹשֶׂה פִלְאָ:
**Mi chamocha ba-eilim Adonai;
mi kamocha nehdar bakodesh
nora t'hilot, oseh feleh**

*Who is like You among the mighty [or:the gods], יהוה?
Who is like You, magnificent in holiness,
frightening in praises, doing miracles? (Exodus 15:11)*

Leader:

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל שְׂפַת הַיָּם, יַחַד כֵּלָם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ:
*A new song the redeemed ones sang to your name upon the shore of the sea,
all together they gave thanks and enthroned you and answered:*

All:

יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד.
Adonai yimloch l'olam va-ed!

“יהוה will reign forever and ever!” (Exodus 15:18)

Midrash Mechilta de Rabbi Yishmael 15:11 (Land of Israel 2nd century CE)

מי כמכה באלים יי כיון שראו ישראל שאבד פרעה וחילו בים סוף ובטלה מלכותן של מצרים ונעשו שפטים בעבודה זרה שלהן פתחו פיהם ואמרו כלם מי כמכה באלם יי ולא ישראל בלבד אמרו שירה אלא אף האמות כששמעו שאבד פרעה ומצרים בים ובטלה מלכותם של מצריים ונעשו שפטים בעבודה זרה שלהן כפרו כלן בעבודה זרה שלהן ופתחו פיהם כלן והודו למרום ואמרו (שמות טו יא) מי כמכה באלם יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא

"Who is like You among the gods/ Mi chamocha ba-eilim" Exodus 15:11)

When Israel saw that Pharaoh and his army were lost in the Red Sea,
and the rule of Egypt had been abolished and their idolatrous religion had been defeated,
they all opened their mouths and said *"Mi chamocha ba-eilim?"*

And not only Israel alone broke out in song.

But all the peoples —

When they heard that Pharaoh and Egypt had been lost in the sea
and their rule had been abolished, and their idolatrous religion had been defeated
all of them rejected their idolatry and opened their mouths and said

"Who is like You among the gods/ Mi chamocha ba-eilim" Exodus 15:11)

דבר אחר (שמות טו יא) מי כמכה באלם יי מי כמוך באלמים מי כמוך שומע עלבון בניך ושותק שנאמר (ישעיה מב יד) החשיתי מעולם אחריש אתאפק כילודה אפעה אשם ואשאף יחד. לשעבר אחריש אתאפק מכן ואילך כילודה אפעה. (ישעיה מב טו-טז) אחריב הרים וגבעות וכל עשבם אוביש ושמתי נהרות לאיים ואגמים אוביש. והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפניהם לאור ומעקשים למישור.

Another interpretation of *Mi chamocha ba-eilim*:

"Who is like You ba-ilmim" ("among the mute")?

You hear the defamation of Your children and remain silent, as it is said:

"I have been silent forever. I have been still. I have restrained Myself.

(But now) I will scream as a woman giving birth.

I will gasp and pant together." (Isaiah 42:14)

In the past I was silent and restrained. From now on I will scream.

"I will lay waste the mountains and the hills, and I will dry up all their grass,

and I will turn the rivers into islands, and I will dry up the pools.

I shall lead the blind in a way they did not know.

In paths they did not know will I lead them.

I shall make the darkness into light before them,

and will make the crooked straight." (Ibid. 15-16)

דבר אחר (שמות טו יא) מי כמכה באלם מי כמוך באלו שמשמשין לפניך במרום שנאמר (תהלים פט ז) כי מי בשחק יערך ליי ידמה ליי בבני אלים. ואומר (תהלים פט ח-ט) אל נערץ בסוד קדשים רבה ונורא על כל סביביו. יי אלהי צבאות מי כמוך חסין יה.

Another interpretation of *Mi chamocha ba-eilim*:

Who is like You among those who minister before You on high?

As it is said: *"Who in the sky can be likened to God?"*

Who among the sons of the eilim can be compared to God?" (Psalms 89:7)

And it says: *"God is dreaded in the great mystery/council of the holy ones;*

And feared [nora] by all those around Him.

Adonai God of hosts, who is like You, strong, Yah?" (ibid vv. 8-9)

Babylonian Talmud, Tractate Gittin 56b (Iraq, 3rd-6th centuries)

אזל שדריה לטיטוס ואמר (דברים לב, לז) אי אלהימו צור חסיו בו זה טיטוס הרשע שחירף וגידף כלפי מעלה
Vespasian left (after destroying Jerusalem) and sent Titus,

who said: “*Where is their God, their rock in whom they trusted?*” (Deut 32:37).

This is the wicked Titus, who insulted and blasphemed against heaven.

מה עשה תפש זונה בידו ונכנס לבית קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה ונטל סייף וגידר את
הפרוכת ונעשה נס והיה דם מבצבץ ויוצא וכסבור הרג את עצמו שנאמר (תהלים עד, ז) שאגו צורריך בקרב
מועדיך שמו אותותם אותות

What did he do? He took a prostitute in his hand, and entered the Holy of Holies.

He then spread out a Torah scroll and committed a sin upon it.

He took a sword and cut the *parochet* [curtain].

A miracle occurred and blood spurted forth.

He thought that he had killed God.

As it is said: “*Your enemies roar in the midst of Your meeting place;
they have set up their own signs for signs*” (Psalms 74:4).

אבא חנן אומר (תהלים פט, ט) מי כמוך חסין יה מי כמוך חסין וקשה שאתה שומע ניאוצו וגידופו של אותו
רשע ושותק דבי רבי ישמעאל תנא (שמות טו, יא) מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה באלמים

Abba Chanan says about the verse: “*Who is like You, strong, O Lord?*” (Psalms 89:9).

“Who is like You, strong and hard,

as You hear the abuse and the blasphemy of that wicked man and remain silent?”

Similarly, the school of Rabbi Yishmael taught about the verse:

Mi chamocha ba-eilim Adonai (Exodus 15:11),

Read it instead: Who is like You among the mute [*ilmim*]Adonai?

RaSHI (Rabbi Shlomo Yitzchaki, Troyes France 1040-1105)

באלם. בַּחֲזָקִים, כְּמוֹ "וְנָאֵת אֵילֵי הָאָרֶץ לְקַח" (יחזקאל י"ז). "אֵילוֹתַי לְעִזְרָתִי חוֹשָׁה" (תהלים כ"ב):

Ba-eilim. This means "among the mighty ones."

Just as it does in *and the eilei/mighty ones of the land he took away* (Ezekiel 17:13).

נורא תהלת. יִרְאוּ מִלְּהַגִּיד תְּהִלּוֹתַי כִּי יִמְעָטוּ, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב "לֵךְ דוֹמְיָה תְּהַלֵּה" (תהילים ס"ה:ב):

Nora tehilot. [literally: *frightening in praises*]

This means "People fear to tell Your praises, lest they be inadequate.

The same idea is expressed in the verse "To Thee, silence is praise" (Psalms 65:2).

Abraham Ibn Ezra (Spain, France, England 1089-1167)

באלם ה'. הם מלאכי מעלה הקדושים.
ובני אלים הם הכוכבים.

Ba-eilim Adonai. These are the holy angels on high.

And *b'nei eilim* [literally: "sons of the *eilim*"] refers to the stars.

נאדר בקדש. הוא כסא הכבוד.

Nehdar bakodesh. [lit: adorned/magnificent in holiness] That is the Throne of Glory.

וטעם נורא תהלות כי כל המהללים יראים הם להלל שמו כי מי ישמיע כל תהלתו והם חייבים להלל שמו. כי הוא לבדו עושה פלא

And the meaning of *nora tehilot* [literally: *frightening in praises*] is:

All those who praise are afraid to praise His Name,

for "who will make heard all His praise?" (Ps 106:2)

[and the meaning of the continuation of the verse is:]

Nevertheless they are obliged to praise His Name,

Because He alone *oseh fele/does wonders* (Ex 15:11).

Rabbi Ovadiah Sforno (Italy 1485-1550)

נורא תהלות ומי שידע גודל תהלותיו ייראהו בשבילו, לא בשביל יראת עונש שיבא מאתו:

Nora tehilot

Anyone who knows the immensity of His praises, will tremble because of that greatness;

not in fear of any punishment that may come from Him.

Kli Yakar (Rabbi Shlomo Ephraim Lundshitz, Prague 1550-1619)

מי כמוכה באלים ה'. במס' (גיטין נו:) דרשו מי כמוך באלמים, ודרש זה רחוק לפרש באלים כמו באלמים להוסיף מ"ם, אמנם נראה שאין כוונתם ז"ל להוסיף מ"ם אלא באלים הוא בחזקים כמו שפירש"י, וכך פירושו כי כל השומע עלבוננו ומתאפק להיות כמחריש וכובש את כעסו הרי הוא חזק ותקיף כי איזו גיבור הכובש את יצרו, כך בזמן שהקב"ה שומע ושותק ועושה את עצמו כאלם כביכול זהו מצד יד החזקה שלו ית'...

In Tractate Gittin, they interpreted “who is like you among the *ilmim*/mute?”

And there the meaning is related to RaSHI's interpretation “among the mighty.”

Because anyone who hears themselves being insulted, and restrains themselves, remaining silent,

And masters his anger, behold he is strong and mighty,

For “Who is mighty? The one who controls his impulse” (Pirke Avot)

Thus when the Holy One Blessed be He hears and remains silent, and makes Himself like a mute,

It is as it were an expression of His mighty hand..

ואם נפשך לומר באלמים ממש, נוכל לפרש שמושה אמר שכל כך שבחו ית' גדול עד שאפילו האלמים אשר אין להם פה לדבר מ"ם קלוסו ית' עולה מהם כאילו אמרו בפה מלא מי כמוך ה' על דרך שנאמר (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל וגוי אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם וגוי. וא"כ איך הם מספרים כבוד אל, אלא ודאי שע"י שהבריות רואים תנועות השמים וכל צבאם הם מספרים כבוד אל, וע"י שהבריות מספרים כבוד אל ע"י תנועות השמים דומה כאילו השמים מספרים אע"פ שבאמת הם אלמים ואין בהם אומר ודברים

And if you prefer to say “among those who are truly mute,”

We may interpret that Moses meant that praise of God is so great that even those who are mute,

Who have no mouth to speak, nevertheless the praise of God rises up from them,

As though they had said with full throats: *mi kamocha Adonai?*

Along the same lines as *The heavens declare the glory of God...*

There is no utterance, there are no words, their voices are not heard (Ps 19:2)

And one might think: if so, how can they *declare the glory of God?*

But clearly: it is when people see the movements of the heavens, and all the celestial bodies,

Then those people tell the glory of God,

and it is as though the heavens declare the glory of God,

even though they are actually mute and have no utterance and no words...

דבר אחר, לפי שכל המרבה לספר בשבחו ית' נקרא ממעט, כמו שפירש"י על פסוק נורא תהילות, ע"כ אמר מי כמוך באלים היינו בחזקים הכובשים את עצמם מלספר תהלתך מיראה פן ימעטו בתהלתך, ע"כ הם עושים את עצמם כאלמים, ואצל כיתות אלו מי כמוך ה' כי לך דומיה תהילה השתיקה היא תהלתך, ולפי זה נדרש גם כן באלים בחזקים ובאלמים כי ע"י שעושים את עצמם כאלמים דומה בשתיקה זו כאילו הם אומרים מי כמוך ה', ומה שהם עושים עצמם אלמים לפי שאתה נורא תהילות יראוי, מלהגיד תהלתך פן ימעטו על כן הם עושים עצמם כאלמים, ובחזקת היד הם כובשים פיהם להשים יד לפה, וגם זה פירוש יקר.

Another interpretation:

because anyone who expands in telling the praises of God is called “one who diminishes,”

(as RaSHI explains on the verse *nora tehilot*), therefore Moses said *mi chamocha ba-eilim*,

referring to the mighty ones who restrain themselves from telling Your praise,

out of fear of falling short regarding Your praise.

And accordingly, it can be read as *both* “among the mighty” and “among the silent,”

Because by making themselves silent,

it is as though with this silence they are saying “Who is like You Adonai?”

They make themselves *ilmim*/mute because You are *nora tehilot*...

Frightening to praise, for fear of falling short, and so they make themselves mute, with self-control they place a hand over their mouth. And this too is valuable interpretation.

Or HaChaim (Rabbi Chaim ben Attar, Morocco 1696-1743)

עוד ירצה על דרך אומרו נהר דינור נגד ונפיק מן קדמוהי, (דניאל ד' י'), ואמרו ז"ל (חגיגה י"ג):
כי מזיעת החיות שמזיעים בעת שאומרים קדוש יוצא נהר דינור, והוא אומרו נאדר בקודש פירוש
כשמאדרים אותו בקודש אז לצד המורא שנכנס בחיות כשמהללים אותו עושה הנוראות ההוא
שמזיעים נהר דינור :

Still another meaning of *nora tehilot* relates to

A fiery river issued and came forth from before him (Daniel 7,10)

And our sages of blessed memory said that the waters of the fiery river flow

from the sweat of the *Chayyot* [the celestial creatures] who sweat when they are saying "kadosh!"

And also the phrase *nehdar bakodesh* whose interpretation is:

"they robe Him in holiness, because of the terror which comes upon the *Chayyot*,

When they praise Him who performs those frightening deeds,

And they sweat forth the river of fire."

נורא תהלות עושה וגו'. פירוש יש לכל לירא מהגיד תהלותיו לצד שמעשיו כולם פלא ומי הוא
שיצטדק בתהלותיו, כי אין אדם ישיג דעת המופלא לשבח בו ואיך יהללו במדרגה קטנה כיון
שיש לו בחינה מופלאת ומכוסת גדולה ועצומה :

Nora tehilot oseh feleh means:

Everyone ought to be afraid to tell His praises,

because His deeds are so miraculous

and who can adequately acknowledge them?

For no man can attain the wondrous knowledge to praise Him.

How can those on this low rung attempt to praise

When His miraculous and concealed aspect is vast and deep?